

ВІСНИК ЗАПОВІДНИКА

Горгани
природний заповідник

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА

ДІЯЛЬНІСТЬ СЛУЖБИ
ДЕРЖАВНОЇ ОХОРОНИ

ЕКОЛОГО-ОСВІТНЯ РОБОТА

Червень
2023

У випуску:

Науково-дослідна робота

стор. 2

Еколого-освітня робота

стор. 7

Будні служби державної охорони

стор. 12

Новини

стор. 23

Зустрічі і співпраця

стор. 25

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Працівниками науково-дослідного відділу проведено:

- геоботанічні та лісівничі дослідження на лісових (№ 5, 31,32,33) і ботанічних (№ 4, 5, 6) постійних пробних площах;
- вивчення дереворуйнівних грибів на лісових постійних пробних площах;
- феноспостереження на фенопунктах;
- моніторинг стану популяції орхідеї *Listera ovata* на ботанічній постійній пробній площі № 1;
- тренінг "Сортування сміття" для дітей у Надвірнянському просторі дружньому до дитини;
- камеральну обробку польових даних.

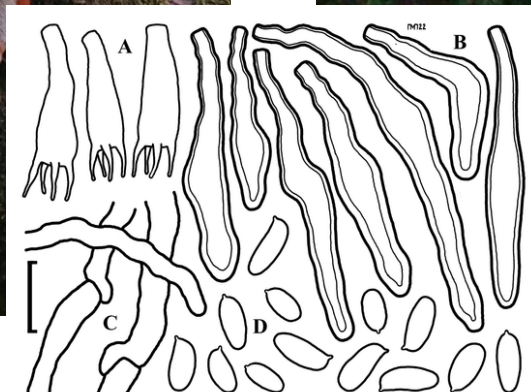
Розповідаємо про недавно опубліковані знахідки рідкісних грибів з нашого заповідника!

Амілоцистіс лапландський (*Amylocystis lapponica*) був вперше знайдений на території України майже 90 років тому. Працюючи на Закарпатті, яке тоді входило до складу Чехословаччини, міколог Альберт Пілат виявив кілька плодових тіл цього гриба у пралісах поблизу села Костилівка на Рахівщині. З того часу і донедавна жодних знахідок цього виду в Україні не було.

У 2021 році вид занесли до Червоної книги України як вимерлий. Амілоцистіс лапландський занесений до червоних списків майже у всіх країнах, де трапляється, а також до міжнародного червоного списку МСОП. Цей вид приурочений до найкраще збережених природних ялинових лісів, тому вважається індикатором подібних екосистем. Як підказує видовою назва, гриб розповсюджений переважно у тайзі, проте у зустрічається і у гірських регіонах з подібними природними умовами.

У жовтні 2021 року нам пощастило виявити амілоцистіс на поваленому смерековому стовбурі під час мікологічного обстеження в урочищі Джурджі. Знахідка опублікована свіжій статті, доступній за посиланням:

https://www.researchgate.net/.../371069554_New_records_of...

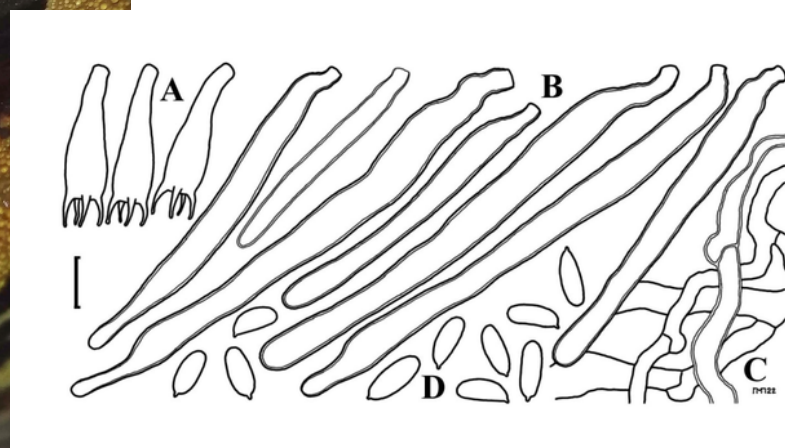
Крустодерма лісова (*Crustoderma dryinum*), як і амілоцистіс, понад 80 років тому була знайдена на Закарпатті Альбертом Пілатом, і з того часу в Україні не реєструвалась.

Цей рідкісний вид вважається індикатором добре збережених природних лісів. Трапляється на деревині цілого ряду хвойних порід: на модринах, смереках, соснах та ялицях.

Крустодерма лісова - один з тих небагатьох видів кортиціоїдних грибів, які можна розпізнати в польових умовах. Жовтогарячі плодові тіла цього гриба розпростерті по нижній половині поваленого стовбура і не формують ніяких відгинів чи шапинок. При цьому крустодерма зумовлює буру гніль - деревина стає коричневою та ламкою, на пізніх стадіях її можна розкришити між пальцями до бурого порошку.

Минулого року нам пощастило виявити плодові тіла цього гриба у смерековому пралісі на території нашого заповідника. Знахідка опублікована свіжою статтю, доступною за посиланням:

https://www.researchgate.net/.../371069554_New_records_of...

«Вирішення проблеми забруднення пластиком» — тема цьогорічного Всесвітнього дня захисту навколишнього середовища.

Річне виробництво пластику в 2019 році досягло 460 мільйонів тонн.

Щороку 8 мільйонів тон пластику потрапляє в океани.

Із 1 трильйона поліетиленових пакети́ків, що виробляється щорічно, лише 1 % переробляється.

Забруднення пластиком має серйозний вплив на дику природу, екосистеми та здоров'я людини.

Що робимо ми в природному заповіднику «Горгани», щоб стати частиною вирішення цієї проблеми:

- зводимо до мінімуму споживання одноразових пакети́в;
- сортуємо вторсировину в адмінприміщенні установи та здаємо на переробку;
- організуємо та беремо участь в акціях по прибиранню берегів річок;
- інформуємо оточення про вплив забруднення пластиком та заохочуємо зменшувати його у повсякденному житті.

У « Просторі дружньому до дитини» ми провели тренінг із сортування сміття для активних та зацікавлених дітей.

Чи знали ви, що орхідеї це не тільки тропічні та кімнатні рослини?

Представників родини Орхідних (Orchidaceae) можна зустріти і в наших лісах та на луках!

Зараз в природному заповіднику «Горгани» можна спостерігати початок квітнення орхідей: зозулині сльози яйцеподібні, пальчатокорінник травневий, любка дволіста, билінець комарниковий.

Загалом, на території заповідника зростає 16 видів орхідей. Усі вони занесені до Червоної книги України, а також до Додатку II Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни та флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES).

Їх рідкісність і унікальність пов'язана з особливостями їх біології. Розвиток окремої рослини від насіння до стадії цвітіння триває 5-15 років, в залежності від виду.

Орхідеї дуже чутливі до змін в оселищах їх існування. Навіть незначні коливання режиму освітлення, зволоження чи кислотності ґрунту призводять до негативних наслідків у їх популяціях, а інколи і до повного зникнення.

Працівники науково-дослідного відділу заповідника проводять систематичний моніторинг вікової структури популяцій цих рідкісних рослин у місцях їх природного зростання задля визначення стану та основних тенденцій змін популяцій видів.

ЕКОЛОГО-ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ

Працівниками сектору еколого-освітньої роботи проведено:

- екологічний урок "Природний заповідник "Горгани" - місце збереження унікальних природних комплексів" для здобувачів освіти 2-го класу Нагвірнянського ліцею № 2;
- екологічна година "Цікавинки природи навколо нас" для дітей групи "Гніздечко" ЗДО "Квітка Карпат";
- екологічна година "Дивовижний світ природного заповідника "Горгани" для дітей у Нагвірнянському просторі дружньому до дитини;
- екологічна година "Правила поведінки на природі" для учасників християнського табору "Caritas camp" у Карімас Нагвірна;
- відвідування науково-пізнавальної стежки "Греготи Горган" із студентами ВСП "Нагвірнянський фаховий коледж НТУ";
- відвідування науково-пізнавальної стежки "Греготи Горган" із здобувачами освіти 6-го класу Нагвірнянського ліцею № 2.

На екологічних годинах та уроках діти дізналися не лише про кам'яні розсипи, а й про рослинний і тваринний світ природного заповідника "Горгани", поспостерігали за комахами, спробували виготовляти цікаві аплікації та вивчили правила поведінки на природі під час відпочинку.

Літо вже у самому розпалі і найкраща можливість отримати незабутні враження - це відвідати науково-пізнавальну стежку "Греготи Горган" у природному заповіднику "Горгани".

За цей місяць до нас завітали студенти ВСП "Надвірнянський фаховий коледж НТУ" та здобувачі освіти 6-го класу Надвірнянського ліцею № 2.

Атмосферу нашого знайомства із природою заповідника дивіться на фото.

У червні місяці ми відзначали не лише екологічні а й державні свята.

5 червня - Всесвітній день охорони навколишнього середовища темою якого цього року було "Подолати забруднення пластиком".

21 червня - День літнього сонцестояння - саме цей день ще називають найдовшим днем чи початком астрономічного літа.

28 червня - День Конституції України без сумніву історичний день у розвитку української державності.

*День Конституції
України*

БУДНІ СЛУЖБИ ДЕРЖАВНОЇ ОХОРОНИ

Працівниками Черниківського і Горганського ПНДВ протягом місяця проведено:

- 10 рейдів-перевірок (ур. "Довжинець", "Озеро", "Поленський", "Березний", "Великий Ведмежик", "Нувка", "Перехресний", "Ильми", "Новобудова", "Вишна");
- феноспостереження за програмою SMART;
- облагородження джерела у Горганському ПНДВ;
- прибирання території водоспаду "Сітний" та р. Сітний;
- поновлення та встановлення квартальних стовпчиків в обходах № 4,5,6 Черниківського ПНДВ;
- виставлення дописів на фейсбук;
- облаштування території Горганського ПНДВ: завершено ремонт огорожі та встановлено ворота і фіртку;
- встановлення двох стендів ЮНЕСКО.

Постійно проводяться спостереження по місцях перебування ведмедя бурого та рисі євразійської (по слідах).

Працівниками Горганського ПНДВ надано допомогу науково-дослідному відділу в роботі на постійних пробних площах; програмісту - у зйомках науково-пізнавальної стежки "Греготи Горган". Взято участь у роботі орнітологічної експедиції та відвідуваннях науково-пізнавальної стежки "Греготи Горган".

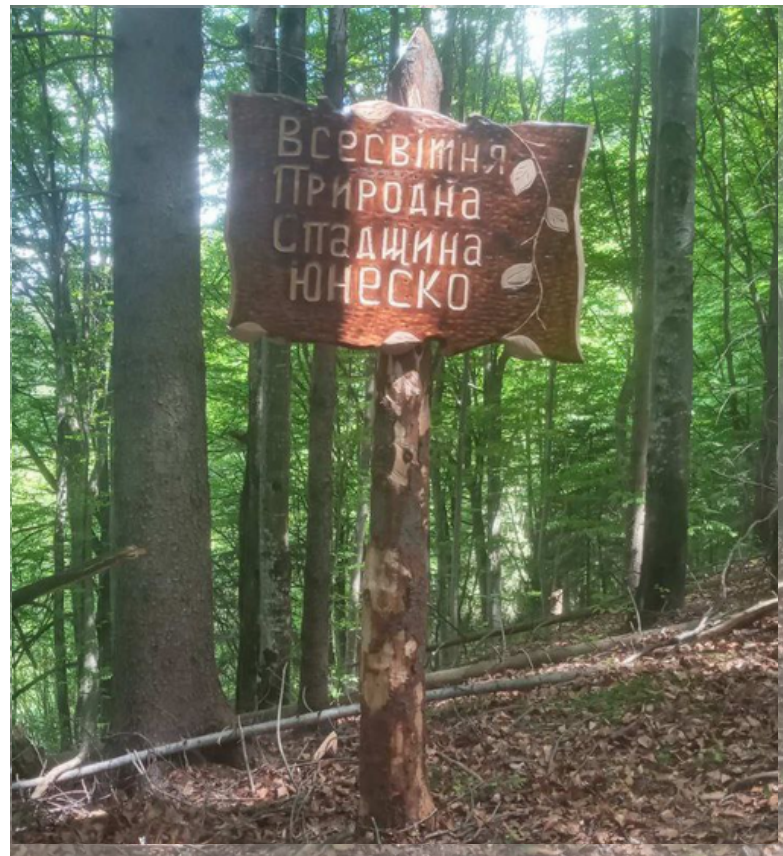
Працівниками відділу ДО ПЗФ проведено:

- патрулювання території заповідника з метою контролю за порушенням законодавства;
- роботу по програмі SMART;
- підготовку та здачу звітів про пожежі та їх наслідки;
- роботу з документацією на одержання дозвільних документів на спеціальне використання природних ресурсів природно-заповідного фонду;
- аналіз стану водойм після паводка;
- ревізію обходів № 1, 2, 3 Горганського ПНДВ;
- написання дописів та опрацювання вхідної кореспонденції.

Працівники науково-дослідного відділу, ПНДВ та ДО ПЗФ взяли участь у навчанні по виставленню фотопасток на літній моніторинг ссавців (за методикою Франкфуртського зоологічного товариства).

Встановлення стендів про об'єкт Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО

Прибирання території водоспаду "Сітний" і русла
р. Сітний до Дня охорони навколишнього природного
середовища

Облагородження джерела до Дня охорони навколишнього природного середовища

Високі гори, зазвичай сприймаються як символ міцного й незмінного. Але сьогодні в ході контрольної ревізії та рейдової перевірки інспектори служби державної охорони стали свідком неочікуваного природного явища.

Раптовий град в горах нагадав нам, що природа завжди має свої секрети й може нас здивувати навіть у тих місцях, де ми чекаємо на незмінність й спокій.

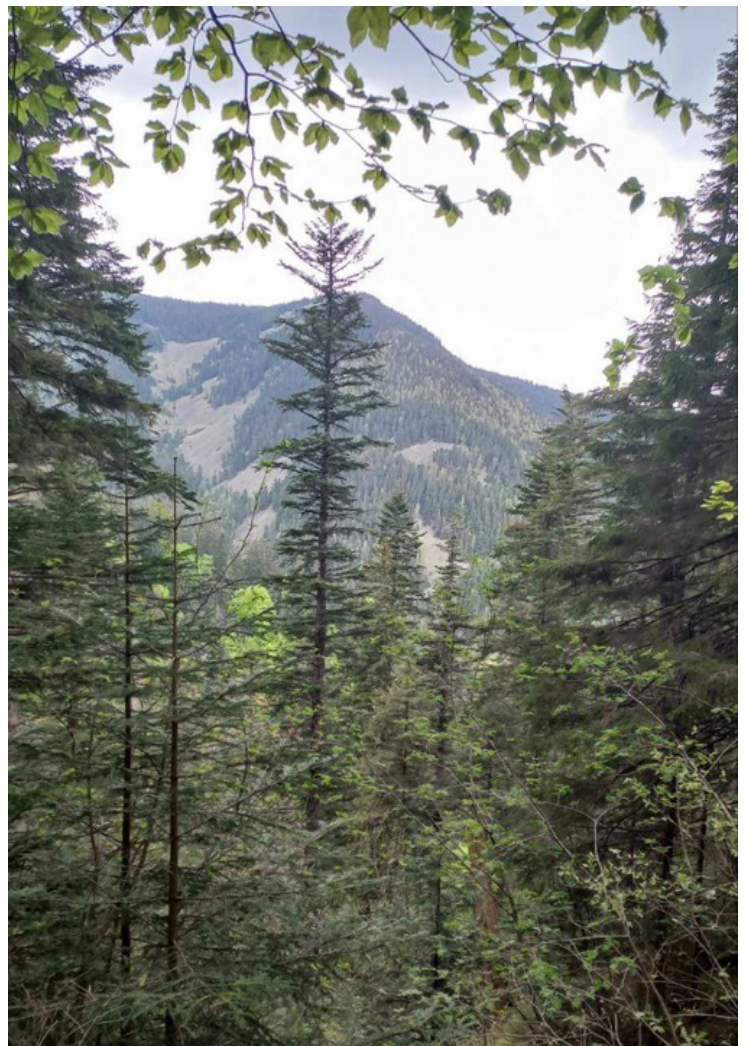
Інспектори Горганського ПНДВ провели рейд-перевірку в ур. "Поленський".

Чудові гірські краєвиди та цвітіння рододендрону східнокарпатського, званого у народі як червона рута, можете побачити на фото.

Рейг-перевірка в ур. "Великий Вегмежук" та "Нувка"

Рейдова перевірка та контрольна ревізія обходу № 1 Черніківського ПНДВ

Рейд-перевірка ур. "Ильми", "Новобудова", "Вишна" та встановлення кварталних стовпчиків в обходах № 4,5,6.

Облаштування території та садиби Горганського ПНДВ

Квітуча лука "Перенизь".

Серед розмаїття трав на луці можна зустріти: пальчатокорінник травневий; купальницю європейську; герань Роберта; пігмаренник запашний.

НОВИНИ

У нашому будиночку для комах з'явився новий мешканець - Мікромата зеленувата (лат. *Micrommata virescens*) Ця "комаха" належить до родини павуків, а точніше до підродину бігунчастих павуків.

Мікромата зеленувата відома своїм яскраво-зеленим забарвленням, яке є природним камуфляжем серед листя і рослин. Дорослі особини можуть досягати завдовжки близько 2-3 сантиметрів. Їхні тіла мають довгі, тонкі ноги, які допомагають їм стрибати і полювати на своїх здобичей.

Мікромата зеленувата є хижаком і живиться переважно комахами, такими як мухи, комарі, метелики та інші безхребетні. У них гострий зір, який допомагає виявляти рух комах з великої відстані. Коли павук помічає свою жертву, то робить стрибок, щоб захопити її. Отрута Мікромати є дуже потужною для маленьких комах, проте для людей ці павуки повністю безпечні. Мікромата зелена знаходиться під охороною на території НПП «Святі Гори».

Як відомо, природа - це найбільший скарб, який ми маємо. Ми повинні віддячити природі за все, що вона дає нам - чисте повітря, воду, живу природу та красу навколишнього світу. Тому ми організували конкурс дитячих малюнків, де маленькі художники використовуючи свій талант можуть відобразити красу природи на своїх малюнках.

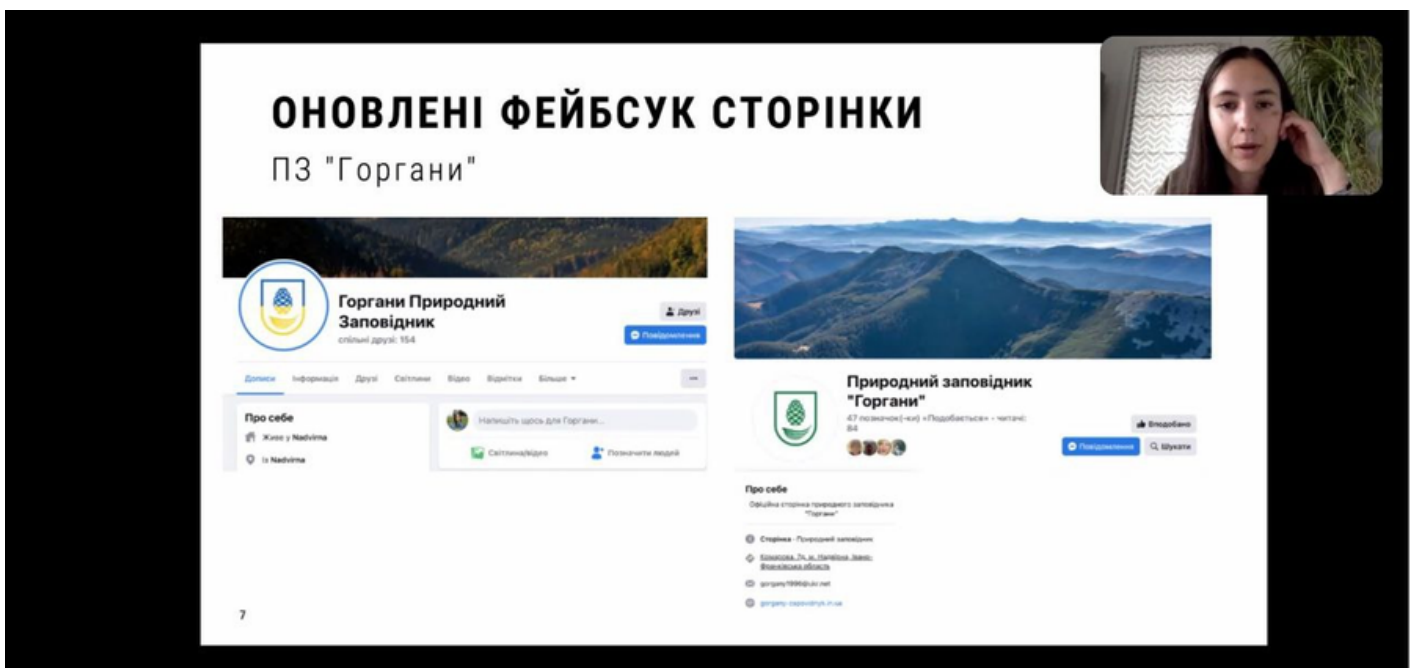
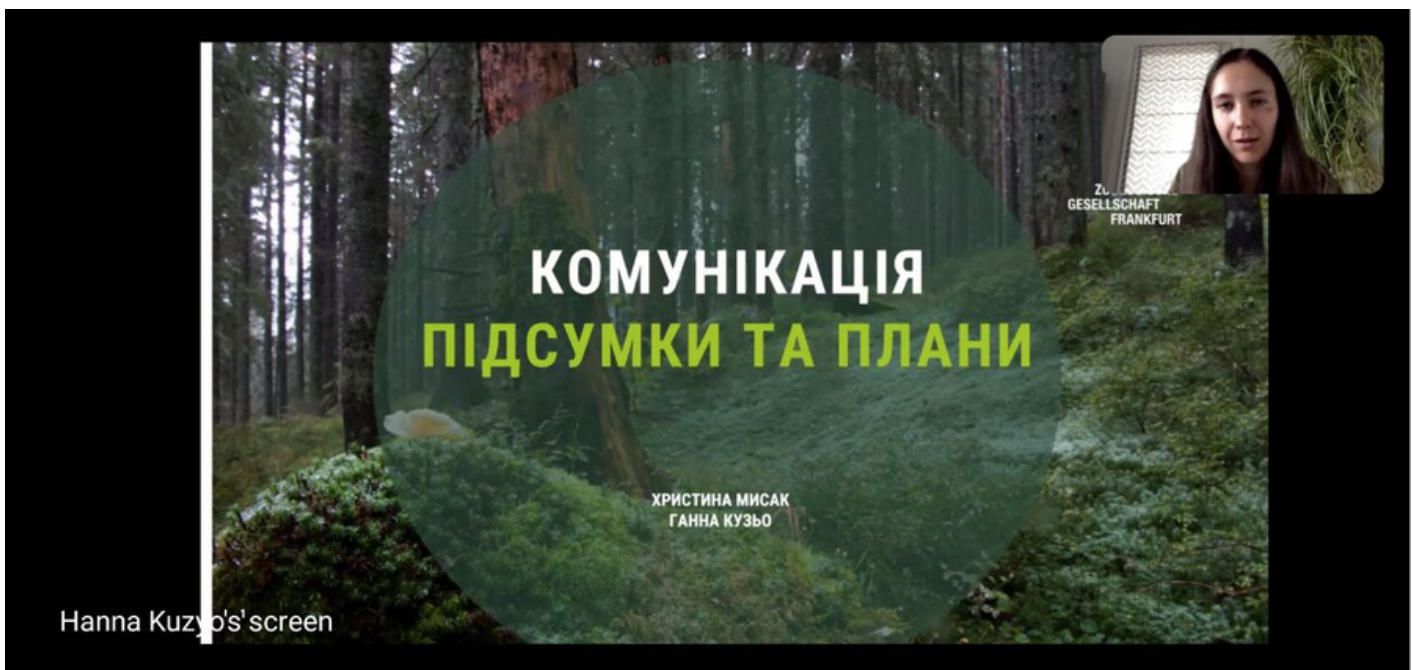

ЗУСТРІЧІ І СПІВПРАЦЯ

Ми постійно навчаємося та вдосконалюємо наші знання із комунікації, задля того, щоб вам було ще цікавіше дізнаватися про діяльність нашого заповідника.

Відбулася зустріч "Комунікація: підсумки та плани" із представниками Франкфуртського зоологічного товариства Ганною Кузьо та Христиною Мисак. Ми обговорили підсумки здійсненої роботи та подальші плани у комунікаційній сфері.

У природному заповіднику "Горгани" відбулася робоча зустріч зацікавлених сторін і громадськості щодо розробки проєкту організації території природного заповідника "Горгани".

Метою зустрічі було інформування громадськості про початок розроблення проєкту організації території та обговорення шляхів залучення зацікавлених сторін у його розробці.

В процесі виробничої наради налагоджено механізм комунікації між зацікавленими сторонами та розроблено план подальших кроків із розробки проєкту.

Зустріч відбулася у рамках співпраці з Франкфуртським зоологічним товариством.

Директор природного заповідника "Горгани" Ярослав Петрачук взяв участь у заході щодо нагородження юних винахідників учасників IV Міжнародного конкурсу "Врятуймо планету разом", а також отримав Подяку Департаменту освіти та науки Івано-Франківської міської ради за забезпечення об'єктивної і якісної перевірки конкурсних робіт і вагомий внесок у розвиток STEAM-освіти.

Центр освітніх інновацій ► ЦЕНТР ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ

14 червень о 22:22 · 🌐

Патріотичний захід «Шлях знань та інновацій - шлях до Перемоги!»💙💛 Нагородження юних винахідників, переможців Центру освітніх інновацій, вручення свідоцтв про п...
Більше

YOUTUBE.COM

Патріотичний захід "Шлях знань та інновацій- шлях до Перемоги!".
Випуск-2023. 14.06.2023

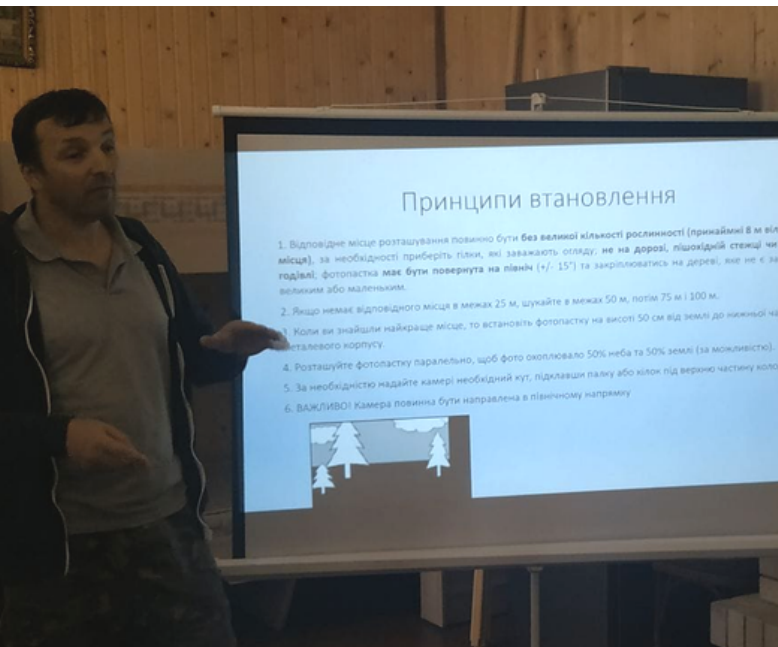

Не зважаючи на те, що літо у самому розпалі ми продовжуємо навчатися.

З 1 липня ми розпочинаємо літній моніторинг ссавців з використанням фотопасток за підтримки ФЗТ. Саме тому, до нас завітав регіональний координатор моніторингу біорізноманіття, щоб допомогти правильно виконати це завдання.

Впевнені, що вам, як і нам, цікаво спостерігати, як же проживають тварини у дикій природі.

Ми стараємося вдосконалюватися, щоб ще краще оберігати природу та показувати вам цікаві і захоплюючі сторони нашої діяльності.

Горгани

природний заповідник

78405, вул. Добровольців, 7д
м. Надвірна, Івано-Франківська обл.
e-mail: gorgany1996@ukr.net
<https://gorgany-zapovidnyk.in.ua/>

**ТЕКСТ І ФОТО: ПРАЦІВНИКИ НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ВІДДІЛУ,
СЕКТОРУ ЕКОЛОГО-ОСВІТНЬОЇ РОБОТИ, СЛУЖБИ
ДЕРЖАВНОЇ ОХОРОНИ**
ДИЗАЙН ТА ВЕРСТКА: ІРИНА ПІТУХ